

Информация относно

Оценка на риска при внос на невякоренени резници от *Salix* (върба) от Обединеното кралство на територията на Европейския съюз

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ/EFSA) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения, растителни продукти и други обекти с висок риск“.

Фигура 1. *Salix purpurea* (червена върба)

<https://bilkamed.com/details/192-ракита-червена-върба-salix-purpurea-1>

Оценката на риска при внос на невякоренени резници от различни видове *Salix* – *Salix aegyptiaca* (персийска върба), *Salix erioccephala* (сърцелистна върба), *Salix gmelinii*, *Salix miyabeana*, *Salix purpurea* (ракита, червена върба), *Salix rehderiana*, *Salix schwerinii* (теснолистната върба), *Salix udensis* и *Salix viminalis* (Фигура 1) от Обединеното кралство в Европейския съюз (ЕС) е публикувана на 23 февруари 2026 г.. [1].

Центърът за оценка на риска по хранителната верига представя оценката на риска при внос на невякоренени резници от *Salix* (върба/ива) от Обединеното кралство, изготвена от Панел PLH на ЕОБХ, за да запознае заинтересованите лица и обществеността с проблемите и предизвикателствата, свързани с търговията с високорискови растения и растителни продукти, с които могат да се пренасят вредители, идващи от трети страни. Целта на тази информация е да повиши осведомеността на населението относно рисковете от навлизане на нови карантинни и/или некарантинни вредители по растенията чрез вноса

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, *OJ L 323, 19.12.2018, стр. 10–15*.

на посадъчен материал от растения *Salix* (*S. aegyptiaca*, *S. eriocephala*, *S. gmelinii*, *S. miyabeana*, *S. purpurea*, *S. rehderiana*, *S. schwerinii*, *S. udensis* и *S. viminalis*).

Като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, както и поисканата от EFSA допълнителна информация, предоставена от Министерство на околната среда, храните и селските райони на Обединеното кралство, настоящето научно становище обхваща всички рискове за здравето на растенията, породени от въвеждане на некоренени резници от различни видове *Salix* – *S. aegyptiaca*, *S. eriocephala*, *S. gmelinii*, *S. miyabeana*, *S. purpurea*, *S. rehderiana*, *S. schwerinii*, *S. udensis* и *S. viminalis* внос в Европейския съюз от Обединеното кралство.

За да се оцени риска от вредители, свързан с вноса от Обединеното кралство на

Фигура.2. „стоката“ – некоренени резници от видове *Salix*

„стоката“ (некоренени резници от видовете *S. aegyptiaca*, *S. eriocephala*, *S. gmelinii*, *S. miyabeana*, *S. purpurea*, *S. rehderiana*, *S. schwerinii*, *S. udensis* и *S. viminalis*) (Фигура 2), е съставен списък на всички идентифицирани вредители по растенията, потенциално свързани с различните видове *Salix*.

Резултатът от търсенето на потенциални вредители, свързани със стоката, е общо 1 208.

Списъкът на регулираните вредители за ЕС – карантинни вредители за ЕС и на карантинни вредители в защитените зони (Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията²) се основава на оценки, според които вредителите могат да навлязат, да се установят и разпространят на територията на Съюза, а също така и да имат потенциала да окажат негативно въздействие върху предпочитани гостоприемници.

Към този момент има данни за 105 (сто и пет) регулирани вредители от ЕС, които използват *Salix* spp, като растения гостоприемници.

От тези 105 (сто и пет) регулирани вредители за ЕС, 79 (седемдесет и девет) са били оценени, тъй като са класифицирани от ЕС като карантинни вредители, карантинни вредители в защитените зони или вредители по член 30 от Регламент (ЕС) 2016/2031³, по следните критерии:

а) стоката е гостоприемник на вредителя;

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, *OB L 319, 10.12.2019, pp. 1–279*

³ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, *OB L 317, 23.11.2016 г., стр. 4–104*

б) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;

в) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

Вредителите, които отговарят на всички критерии, се избират като релевантни.

От оценените 79 (седемдесет и девет) регулирани карантинни вредители в ЕС, 2 (два) вида – гъбите *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) са посочени като релевантни, тъй като се срещат в Обединеното кралство и могат да бъдат свързани със стоката.

За други вредители, които са **некарантинни и не се регулират в ЕС**⁴, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези 1 103 (хиляда сто и три) вредители, които не са регулирани в ЕС, за които стоката е гостоприемник, са оценени с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

а) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;

б) вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;

в) стоката е гостоприемник на вредителя;

г) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;

д) вредителят може да окаже негативно въздействие на територията на ЕС.

Вредителите, които отговарят на всички горепосочени критерии, се избират за допълнителна оценка.

От оценените вредители, които не са регулирани в ЕС и за които е известно, че са потенциално свързани със стоката, нито един не е избран за по-нататъшна оценка, тъй като никой от тях не отговаря на всички критерии за подбор.

Панелът е изготвил списък и на **потенциални вредители, които не са били допълнително оценени.**

Потенциалните вредители – *Rabdophaga justini*, *Rabdophaga purpureaperda*, *Takahashia japonica* не са били допълнително оценени, поради неясноти в критериите за включване в оценката и/или ограничена информация по един или повече критерии (например критерият за потенциалното им въздействие). Тези вредители ще бъдат предложени за включване в Horizon scanning workflow⁵.

⁴ Нерегулиран вредител, е вредител, който не е изрично споменат в законодателството на ЕС относно здравето на растенията т.е. в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 и той не е необходимо да се докладва на организации, които са извън Националната организация за растителна защита на конкретната страна. В Европейския съюз, ако даден вредител не е регулиран на ниво ЕС, държава членка може го управлява по начин, който се счита за най-подходящ. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10340-023-01591-y#article-info>

⁵ [Horizon scanning for plant pesticides|EFSA](https://horizon-scanning-for-plant-pesticides.efsa.europa.eu/)

След оценка на мерките за смекчаване на риска, двата регулирани в ЕС вредители – *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) са счетени за релевантни, тъй като присъстват в Обединеното кралство и са свързани със стоката. За тях не е дадена експертна оценка (извличане на експертни знания) относно вероятността стоката да е свободна от вредители.

От гореизложеното се заключава, че при внос на невякоренени резници от различни видове *Salix* – *Salix aegyptiaca*, *Salix eriocephala*, *Salix gmelinii*, *Salix miyabeana*, *S. purpurea*, *Salix rehderiana*, *Salix schwerinii*, *Salix udensis* и *Salix viminalis* с произход от Обединеното кралство, два регулирани в ЕС вредители – гъбните патогени *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) са счетени за релевантни, тъй като присъстват в Обединеното кралство и са свързани със стоката.

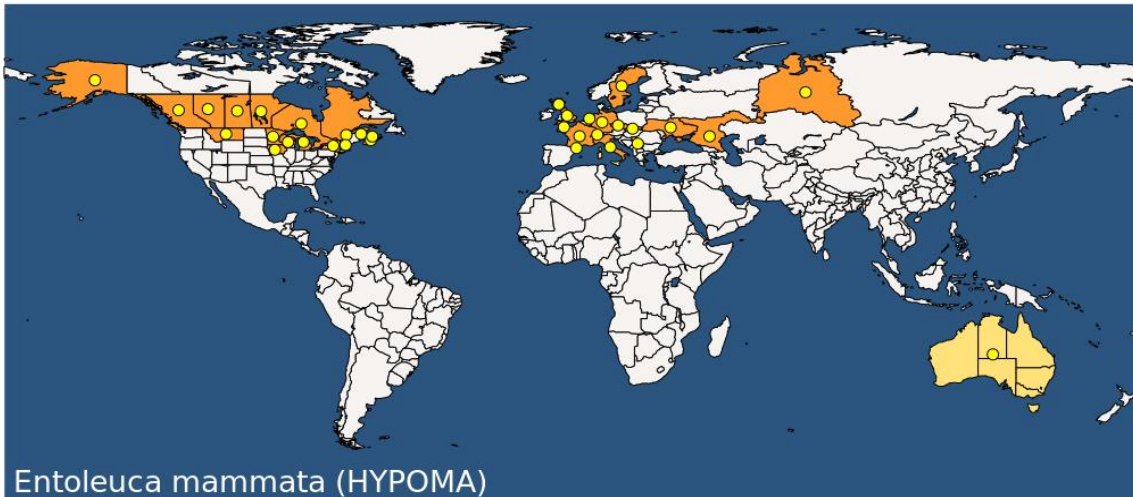
Не бяха идентифицирани вредители, които не са регулирани в ЕС и за които е известно, че са потенциално свързани със стоката, за да се изберат за по-нататъшна оценка.

Значение за България

Към настоящия момент няма данни гъбните патогени *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) да се срещат на територията на България.

Entoleuca mammata [2] е аскомицетна гъба (разред: Xylariales; семейство: Xylariaceae), която е причинител на болестта „рак“ по видовете от род *Populus* (топола). За територията на ЕС гъбата е карантинен вредител в защитените зони (Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията).

Entoleuca mammata произхожда от Северна Америка. Съгласно информацията от световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (ЕРРО), с последна актуализация към 21.06.2024 г., този вид се среща в Северна Америка, Азия (Западен Сибир, Русия), Австралия и Европа. В региона на ЕРРО, *Entoleuca mammata* е регистриран в Чехия, Франция (континентална част), Германия, Италия (континентална част), Нидерландия, Руска федерация (Южна Русия, Западен Сибир), Сърбия, Словакия, Швеция, Швейцария, Украйна и Обединеното кралство (Нормандски острови, Англия, Шотландия) (Фигура 3).

Entoleuca mammata (HYPOMA)

Фигура 3. Глобално разпространение на *Entoleuca mammata*, по данни на ЕРРО (<https://gd.eppo.int/taxon/HYPOMA/distribution>)

В Европа основният гостоприемник на *Entoleuca mammata* е *Populus tremula* (обикновена трепетлика), която расте предимно като див вид, особено в планинските райони. *Entoleuca mammata* се среща и като сапрофит по други дървета, като *Betula* spp. (бреза), *Fagus* spp. (бук), *Malus* spp. (ябълка), *Quercus* spp. (дъб) и *Ostrya* spp. (воден габър). Тези видове се срещат и в България.

Симптомите, които причинява *Entoleuca mammata* могат да варират в зависимост от стадия на развитие на заболяването. Те се появяват средно две години след инфекция, като се изразяват в развитието на язви по клоните и ствола. Първоначално се наблюдават леко хлътнали, жълто-оранжеви с неправилна форма язви по клоните и ствола. Умиращите клони имат жълти, малки листа, а мъртвите клони – кафяви, прилепнали листа. Най-външната кора на клоните и стъблата се покрива с мехури, които впоследствие се разпукват и разкриват сив слой гъбна тъкан (Фигура 4).

Фигура.4. Рак по *Populus tremulea*, причинен от *Entoleuca mammata*

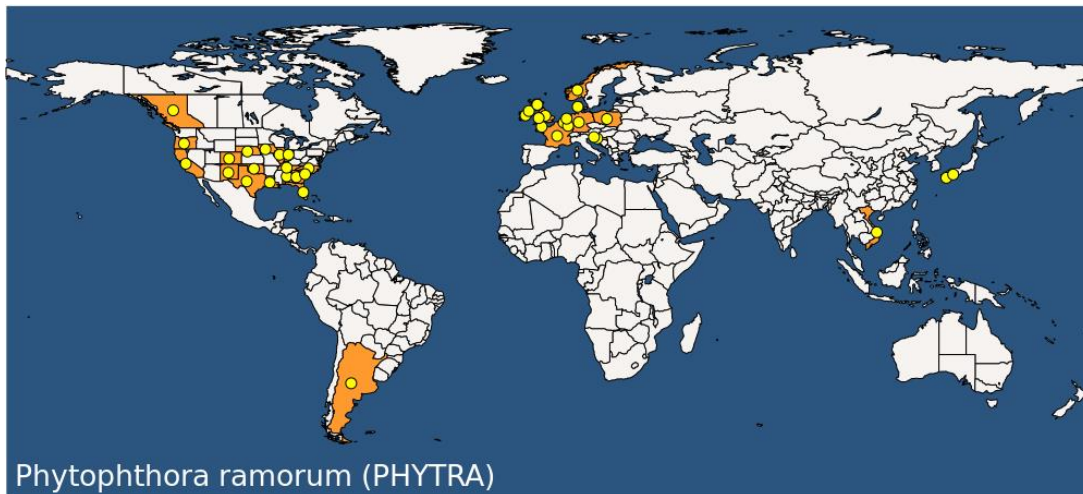
Entoleuca mammata може да се разпространява чрез аскоспори, пренасяни по въздух, заразени растения за засаждане и дървесина с кора. Тъй като латентният период на инфекцията е повече от две години, патогенът може да се пренася и на дълги разстояния върху заразени, но асимптоматични растения. Понастоящем ЕРРО не препоръчва специфични фитосанитарни мерки за този вредител.

Phytophthora ramorum [3] е гъба от сем. *Peronosporaceae*, за която е известно, че причинява болестта „внезапна смърт на дъба“ (disease sudden oak death – SOD). Патогенът е включен в Приложение II „Списък на карантинните вредители от значение за Съюза“, част А

„Вредители, за които не е известно да се срещат на територията на Съюза“, към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Произходът на *Phytophthora ramorum* все още не е ясен, но се смята, че видът може би е с произход Виетнам. В световната база данни на ЕРРО, с последна актуализация към 27.02.2026 г., се съобщава, че *Phytophthora ramorum* присъства в Европа, Северна Америка, части от Азия и Аржентина. В региона на ЕРРО, *Phytophthora ramorum* се среща в Белгия, Хърватия, Дания, Финландия, Франция (континентална част), Германия, Ирландия, Люксембург, Нидерландия, Норвегия, Полша, Португалия (континентална част), Словения и Обединеното кралство (Фигура 5).

В Европа и Северна Америка, видът е открит за първи път през 1990 г. През периода 1990 – 2000 г., дъбовите гори в западната част на Северна Америка и насажденията от *Larix kaempferi* (японска лиственица) в Обединеното кралство са били силно засегнати от патогена. От 2009 г. насам, *Phytophthora ramorum* бързо се разпространява и образува широкомащабни огнища в насаждения от *Larix kaempferi* във Великобритания, със симптоми: загиване и окапване на иглиците, загиване на клоните, язви със смолотечение и накрая, масово загиване на дърветата. В други райони на Северна Америка и Европа от *Phytophthora ramorum* са засегнати главно декоративни растения.

Фигура 5. Глобално разпространение на *Phytophthora ramorum*, по данни на ЕРРО, (<https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA/distribution>)

Патогенът има широк кръг от гостоприемници (около 200 вида растения).

Растенията гостоприемници на *Phytophthora ramorum* включват: *Larix kaempferi* (японска лиственица), *Rhododendron ponticum* (рододендрон), *Vaccinium myrtillus* (боровинка), *Fagus sylvatica* (европейски бук), *Nothofagus procera*, *Castanea sativa* (сладък кестен), *Betula pubescens* (космата бреза), *Quercus petraea* (зимен дъб/горун), *Quercus robur* (обикновен дъб), *Pseudotsuga menziesii* (дугласка ела), *Tsuga heterophylla* (западен бучиниш), *Abies* spp. (ела) и *Chamaecyparis lawsoniana* (лавзонов лъжекипарис). Тези видове се срещат в голяма част от Европа, в т.ч. и България.

Симптомите на заболяването, причинено от *Phytophthora ramorum* (Фигура 6) варират в зависимост от растението гостоприемник. Те се изразяват в: пригор по листата, лезии по листата и издънките/стъблата и загиване на издънките. Важно е да се отбележи, че други патогени също могат да предизвикат подобни симптоми. Симптомите, дължащи се на неправилно торене, стрес, причинен от засушаване, увреждане от измръзване и слънчево изгаряне също могат да изглеждат подобни на симптомите, причинени от *Phytophthora ramorum*, поради което за точна диагноза е необходим лабораторен анализ.

Фигура.6. *Phytophthora ramorum* по *Fagus sylvatica*

растения гостоприемници.

За да се предотврати навлизането на *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати), растенията гостоприемници, предназначени за внос трябва да произхождат от свободна от вредители зона и да отговарят на съответното законодателство и сертифициране.

При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на тези вредители в страната, климатичните условия, както и наличието на подходящи растения гостоприемници биха създали благоприятни условия за установяване, развитие и разпространение на *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) в България.

Евентуалното въвеждане и разпространение на тези патогени в България би представлявало опасност за земеделските, горските и декоративните видове в страната. Поради тази причина при официалните обследвания е необходимо да се следи за наличие на тези вредители.

При съмнение за наличие на *Entoleuca mammata* и *Phytophthora ramorum* (неевропейски изолати) и/или предполагаеми повреди от тях, е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното им откриване би могло да помогне за тяхното управление в България.

Източници:

Основен източник

[1] EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Vicent Civera, A., Baptista, P., Berlin, A., Chatzivassiliou, E., Cubero, J., Cunniffe, N., de la Peña, E., Desneux, N., Di Serio, F., Filipiak, A., Hasiów-Jaroszewska, B., Jactel, H., Landa, B. B., Maistrello, L., Makowski, D., Milonas, P., Papadopoulos, N. T., Potting, R., Gonthier, P. (2026). Commodity risk assessment of *Salix* unrooted cuttings from the UK. *EFSA Journal*, 24(2), e9947. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.9947>

Източници за България

[2] EPPO Global Database, *Entoleuca mammata* (HYPOMA), <https://gd.eppo.int/taxon/HYPOMA>

[3] EPPO Global Database, *Phytophthora ramorum* (PHYTRA), <https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA>

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/> <https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил: Татяна Величкова,

главен експерт в Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОПХВ

11.03.2026 г.